

Περιεχόμενα

Προλεγόμενα	11
Εισαγωγή	13

Κεφάλαιο 1

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

1. Οι απαρχές της κοινωνιολογικής ενασχόλησης με το σώμα	35
2. Ο έλεγχος των σωμάτων στον χώρο και στον χρόνο	41
3. Το «σώμα-παραγωγός», το «σώμα-καταναλωτής»	46
4. Το «σώμα-εαυτός»	54
5. Ο ρόλος της τεχνολογίας και της ιατρικής γνώσης	62
6. Εισαγωγή στην κοινωνιολογία του σώματος	77

Κεφάλαιο 2

ΤΟ ΣΩΜΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

1. Δυτική φιλοσοφική παράδοση: η διάκριση «σώμα-πνεύμα»	93
2. Κριτική στον καρτεσιανό διϊσμό από τον Merleau-Ponty	103
3. Ο καρτεσιανός διϊσμός και οι κοινωνικές επιστήμες	108
4. Σχέση δομής-δράσης	118
5. Το «σώμα σε κίνδυνο»	124
6. Η εμπνευματοποίηση του σώματος – δωρεά οργάνων	135
7. E. Goffman, P. Bourdieu, N. Elias	147

Κεφάλαιο 3 ΤΟ ΣΩΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

1. Το σώμα στην κοινωνική ανθρωπολογία	159
2. Οι βάσεις της σύγχρονης κοινωνιολογικής θεώρησης	177
3. Η συμβολή της κοινωνιολογίας της ιατρικής	181
4. Η κοινωνική κατασκευή του σώματος	186
5. Το έργο του Μ. Foucault, η γενεαλογία του σώματος	194
6. Φαινομενολογία – σωματοποίηση	216

Κεφάλαιο 4 ΤΟ «ΣΩΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟ» ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

1. Το «σωματοποιημένο» κοινωνικό υποκείμενο	241
2. Η αποκωδικοποίηση του γονιδιακού υλικού	260
3. Η ορθολογικοποίηση των συναισθημάτων	273
4. Το μεταμοντέρνο σώμα	280
5. Χρόνος και χώρος – το παγκοσμιοποιημένο σώμα	286
Επίλογος	301
Βιβλιογραφία	307

Προλεγόμενα

Το βιβλίο ασχολείται με την κοινωνιολογική ανάλυση του σώματος περιγράφοντας και παρουσιάζοντας τις βασικές θεωρίες, έννοιες και αναλυτικές κατηγορίες που δομούν σήμερα το αντικείμενο της κοινωνιολογίας του σώματος, αναδεικνύοντας παράλληλα τον δυναμικό και πολυσύνθετο χαρακτήρα του σώματος στις σύγχρονες κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, το ανθρώπινο σώμα αποτελεί ένα γνωστικό πεδίο και ένα αντικείμενο μελέτης που παραδοσιακά έχει ταυτιστεί με τις θετικές επιστήμες, οι οποίες, εστιάζοντας στη βιολογική βάση του, κατέχουν τον μονοπωλιακό λόγο για τη λειτουργία και ύπαρξή του. Η καρτεσιανή δυτική φιλοσοφική παράδοση και η διάκριση «σώμα-πνεύμα» –η οποία οδηγεί στη συνέχεια σε μια σειρά διϋσμών, όπως βιολογικό-κοινωνικό, φυσικό-πολιτισμικό κ.λπ.– προσδιόρισαν το σώμα ως αντικείμενο ενασχόλησης των θετικών επιστημών, ιδιαιτέρως της ιατρικής και της βιολογίας. Η κοινωνιολογία, περιχαρακωμένη στη στείρα αναπαραγωγή του προαναφερόμενου διϋσμού, οριοθέτησε τα αντικείμενα μελέτης της εστιάζοντας στην κοινωνική διάσταση της ανθρώπινης δράσης και αποκλείοντας συνεπώς τη μελέτη του σώματος, το οποίο θεωρήθηκε από την ίδια ότι αποτελεί *a priori* βιολογικό μηχανισμό. Οι γρήγοροι ρυθμοί ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών που τροποποιούν ριζικά την υπόσταση του ανθρώπινου σώματος –πλαστική, προσθετική ιατρική, μεταμοσχεύσεις οργάνων και μελών του σώματος άλλων ατόμων, εμφυτεύσεις μηχανημάτων και καθετήρων, κυβερνο-οργανισμοί (cyborgs), ανδρείκελα (avatars), αποκωδικοποίηση γονιδιακού υλικού (DNA), κλωνοποίηση και ηλεκτρονικές μορφές αναπαράστασης του ανθρώπινου σώματος–, σε συνδυασμό με τις ραγδαίες αλλαγές που παρτηρούνται στη δομή των σύγχρονων κοινωνιών και την αδυναμία της κοινωνιολογίας να δώσει απάντηση στο κλασικό ερώτημα αναφορικά με τη σχέ-

ση μεταξύ κοινωνικής δομής και κοινωνικού δράστη (agent-agency) για την εξήγηση της κοινωνικής συμπεριφοράς, επιβάλλουν την ανάλυση της διάστασης του ενεργητικού σωματοποιημένου υποκειμένου. Ο κοινωνικός δράστης αποτελεί πρώτιστα ένα κοινωνικό σωματοποιημένο υποκείμενο και για τον λόγο αυτό κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική η ανάπτυξη της κοινωνιολογικής ανάλυσης του σώματος. Η παρούσα μελέτη θεωρεί ότι το ανθρώπινο σώμα αποτελεί μια βιολογικο-κοινωνική υπόσταση, η οποία στο πλαίσιο μιας δυναμικής διαδικασίας δεν παραμένει στατική, αλλά εξελίσσεται σε μια πορεία που σταδιακά τείνει από το βιολογικό στο σύγχρονο δυναμικό κοινωνικο-βιολογικό, ακόμα και δυνητικοποιημένο, σώμα.